

trar-se tolerant amb l'ús de *panyos*, peces de drap, que ja és antic i arrelat, i en què ens pot ser retirada una ambigüitat amb *draps* = *parracs*.

Anys i panys [Lab. 1839]: «durar anys y panys fr., durar molt: aeternum, diuturnissimum esse». Locució consagrada més o menys pertot (Bna., cat. or. etc.), sense exceptuar-ne el Ross.: «--- era el gall, qu'al bell cim, tot sol s'enraonava, / deia —Pobre de mi, ja fa anys, / anys i panys, / que, separat de tots companys, / som aquí dalt, quitllat, com l'ocell sus la branca, / per mor d'ensenyar a la gent / de quin costat bufa lo vent», Saisset (*Cat. d. R.*, 159); «tots, vehins; tots, coneguts; tots, fit a fit, anys y panys: no se'ls escapa ni una mosca», NOLLER (*Notes de c.*, 198); «*fa anys y panys* que la notaria està regentada per la mateixa família», «la neu preserva de tota corrupció, y conserva, anys y panys, los cadavres que té soterrats», Bosch de la Tri. (*L'Hereu Noradell*, 192; *Pla i muntanya*, 268) i *AlcM* (s. v. *pany*) en cita d'altres del mateix¹ i de Genés i Aguilari; i s. v. *any* diu «anys i panys» (Cat.) o els anys de Déu (Cat.); el DAG, cita les frases «al cap d'anys i panys» i «han passat anys i panys des de llavors», *AlcM* «estar anys i panys per fer una cosa».

Locució que intriga, no perquè no pertanyi al tipus conegut de les locucions proverbials rimades o alliterants —sempre emfatitzants, sovint antonímiques i més sovint sinonímiques o encaridores: *ni camí ni carrera, per valls i muntanyes, no té haca ni barraca, de l'ou al sou* etc.—; sinó perquè no es veu quin paper hi pot fer un mot del significat de *pany*, car tots dos termes hi han de tenir un sentit, encara que de vegades no tothom, avui, l'hi sàpiga veure. El Sr. Joan Marty, d'Illa, a qui devem aquella ed. de Saisset, em suggeria (1967) que es referís als panys d'or o dauradura que havia costat de fer una església; i no nego que això s'hi hagi pogut sumar, però bé cal reconèixer que sempre es tracta, sense excepció, en tots els exemples que ens consten (sense salvar-ne ni el del seu Saisset) de la idea d'antiguitat o durada.

Aquest fet, i que no es tracti mai de la de cost o carrestia, ens orienta més aviat per altres camins. Així com diem «aquest home ja té anys» per «és molt vell», i així com diuen els anys de Déu igual que anys i panys, també podem dir «aquest home té anys i panys». Això degué ser la cosa primitiva, perquè amb aquesta aplicació la frase ja corria, en el ll. col·loquial, abans de Crist: Terenci pondera la vellesa i desgràcia del pobre vell de l'*Eunuchus* com a *pannis annisque obstitutum* (v. 236): arruïnat i ancià, el pobre està 'carregat' (literalment 'cobert') d'anys i de parracs, o bé de drap i roba, que el defensin a ell, o qualsevol altre, de la gelor dels molts anys; una mica més a la vora del llatí es manté en la frase «amb anys i panys: amb temps i paciència» (DAG, s. v. *any*).

DERIV.: *Panyada*. *Panyar*. +*Panyater* 'el qui fa panys, manyà de panys' (Girona, a. 1462, *BABL* XVI, 103; cites de 1429 i 1507, DAG). *Panyejar*. *Panyer* i *panyeria*, castellanismes superflus: sempre s'ha dit *draper*, noble paraula, alta indústria (al qual fóra bàrbara ignorància voler atribuir res que recordi un drapaire!),

i la tradició catalana prefereix *botiga* o *magatzem de draper* o de *drap*, o *indústria* o *fàbrica de drapers* o de *drap*; i si es prefereix *draperia*, també pot anar. *Panyet* (cal?). *Panyons* (ben llegit?). *Panyós*.

Espanyar [Belv.] o *despanyar* [id.]: aquest, ja en el dietari municipal de Bna.: «penjaren Pau Serra passamaner, ciutadà de Bna., per haver robat molts trencints y *despanyadas* unas archimesas» 1618 (cita de Careta, p. 175, que amb molta raó abomina *forçar un pany*, calc del castellà, flagrant i... forçat, per gent que no sap la llengua): avui en cat. central *espanyar* és una mica més usual, però són indiferents tots dos; per a l'embull que s'ha fet amb aquest mot a les Illes, vegeu *ESPATLLAR*. *Espanyament* o *despany-* (no en el DFa., però usuals: «va haver-hi un *despanyament* i deien ---»). *Espanyadís*. *Espanyador*. *Sobrepany* [1430] 'reforç del pany (de tancar)'.

+*Panar* 'robar' ant., en el Ross. i altres valls pirinètiques [1080], mot comú amb la llengua d'oc id., en definitiva el mateix que el fr. ant. *paner* 'penyorar', 'incautar-se de', derivat de PANNI en el sentit dels draps o efectes personals d'algú. Ja devia ser usual a l'Urgelet en el S. XI, puix que hi formaren el malnom d'un que robava bestiar: «Arnall, quem vocabant *Pannavaches*», a. 1080 (doc. d'Organyà, *BABL* VIII, 528). Altrament en català només en tenim notícies en el Ross., però moltes i en un llarg període, en docs. de 1284 (*RIR* IV, 360), 1357, 1360, 1383, 1409 (*InvLC*), i de context ben expressiu: «aturats! la gramàsia que m'avets *panada!* als layres! als layres!» (en uns atestats escrits a Vinça, l'any 1357, *InvLC*, s. v. *ladre*); bastant repetit a les *VidesR*: «los grecs *paneren* los corses dels apòstols e-ls se-n portaren», 133r2, n. 48 (*amblaren* en el ms. B, i traduïnt *asportabant*); «aysò que éll *panava* de la taula --- ab què jogava», 184v1 (i altres cites en el gloss. I, 171). Algun cop, mantenint-se més prop de la idea etimològica d'incautació o confiscació, car el 75v1 significa 'privar de' «*panà-lo* la comunió l'apostoli» 'excomunicà' (traduïnt *privatus*, 198.19).

És mot corrent en els trobadors, amb el sentit de 'robar, furtar', ja en clàssics de la primera època com Guiraut de Calansó (III, 6; *RFgn*. XLIV, 401), *Ferabràs*, P. Cardenal etc. (Rayn. IV, 409-10; *PSW*, s. v.); avui resta viu sobretot en gascò: és el mot comú a la Vall d'Aran, les Landes etc., en el Coserans, on ja llegim «sy nuls home o nulla fenna *pana* ---» (costums municipals de Seix, *Bull. Soc. Ariég. Sc. L. Arts* IV, n.º 10, tir. a p., p. 3); a la *Gran Carta de St. Gaudens*: «sí a lung home de St. Gaudens a hom *panat* arren del son, e cercar ac vol ---», a. 1203 (p. 38); en el Bearn: «homí de Pau l'an *panat* bestiar», a. 1278, *Cart. d'Ossau* (p. 58.33); d'on *panatori* o *-oria* 'robari': «sic restituit de layrossies amigable composition per *panatoriis*», a. 1243 (ib., 45.18); més cites en el *DCEC*. *APANAR*, mot cast. que també s'hi relaciona. Però el punt d'arrencada més clar el trobem en francès antic, on *paner* es troba en el sentit de «saisir (des biens)», «procéder à une saisie» [1292 almenys, God.]: allí, sens dubte, sobretot en textos del Nord-